

Ympäristövaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Tiilikkajärven kansallispuiston laajentamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Tiilikkajärven kansallispuiston laajentamisesta (HE 308/2022 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Eduskunta-aloite

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavan aloitteen:

- Toimenpidealoite TPA 99/2020 vp Sari Essayah kd Toimenpidealoite Tiilikkajärven kansallispuiston laajentamisesta

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitussihteeri Jenni Korhonen-Pereira Coutinho, ympäristöministeriö
- erityisasiantuntija Ilona Latsa, ympäristöministeriö
- neuvotteleva virkamies Ville Schildt, maa- ja metsätalousministeriö
- suunnittelupäällikkö Niklas Björkqvist, Metsähallitus
- aluepäällikkö Raimo Itkonen, Metsähallitus
- kunnanjohtaja Henri Ruotsalainen, Rautavaaran kunta
- suunnittelujohtaja Annaelina Isola, Pohjois-Savon liitto
- luonnonsuojelun ylitarkastaja Anne Grönlund, Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- valtuuston jäsen Harri Hölttä, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- järjestöpäällikkö Teemu Simenius, Suomen Metsästäjäliitto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen metsäkeskus

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Tiilikkajärven kansallispuiston laajentamisesta. Esi-tyksessä ehdotetaan Tiilikkajärven kansallispuistoon liitettäväksi noin 2441 hehtaaria valtion omistuksessa olevia maita Rautavaaran kunnassa Tiilikan, Pumpulikirkon, Löytynsuon - Maa-monsuon ja Haravalehdon Natura 2000 -alueilta sekä Ylä-Keyritty-järven pohjoispuolelta.

Yksi pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman tavoitteista on luonnon monimuo-toisuuden heikkenemisen pysäyttäminen. Tämän tavoitteen saavuttamisen keinoin sisältyy kansallispuistoverkoston laajentaminen. Tiilikkajärven kansallispuistoa laajentamalla edistettäi-siin hallitusohjelman tavoitteen saavuttamista.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.6.2023.

Toimenpidealoite

TPA 99/2020 vp. Toimenpidealoitteessa ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin Tiilikka-järven kansallispuiston laajentamiseksi.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta esittää lakiehdotuksen hyväksymistä muutettuna seuraavin huomautuksin.

Kansallispuiston laajentamisen tausta

Hallituksen esityksessä ehdotetaan Tiilikkajärven kansallispuistoon liitettäväksi noin 2 441 heh-taaria valtion omistuksessa olevia maita Rautavaaran kunnassa Tiilikan, Pumpulikirkon, Löytyn-suon-Maamonsuon ja Haravalehdon Natura 2000 -alueilta sekä Ylä-Keyritty-järven pohjoispuo-lelta. Valiokunta katsoo, että alueet täydentävät Tiilikkajärven kansallispuistoa edustavalla suo-ja metsäluonnolla ja vaikuttavilla geologisilla esiintymillä. Kansallispuiston laajentaminen pe-rustuu Pohjois-Savon liiton ja Rautavaaran kunnan aloitteisiin, ja sille on laaja paikallinen tuki.

Tarkoituksena oli liittää kansallispuistoon ensi vaiheessa noin 1 300 hehtaaria alueita ja vasta toi-nessa vaiheessa noin 1 330 hehtaarin laajuinen Löytynsuon alue, joka oli tuolloin vielä Tornator Oyj:n omistuksessa. Löytynsuon alue on kuitenkin hallituksen esityksen antamisen jälkeen siir-tynyt valtion omistukseen, joten alueen liittäminen kansallispuistoon voidaan toteuttaa yhdellä kertaa. Aluekokonaisuus on huomioitu myös hallituksen esityksen vaikutusten arvioinnissa, kos-ka neuvottelut maanhankinnasta olivat jo esitystä valmisteltaessa käynnissä. Valiokunta ehdottaa siten hallituksen esityksen muuttamista niin, että molemmat aluekokonaisuudet liitetään kansal-lispuistoon. Liitettävien alueiden pinta-ala on näin ollen noin 3 768 hehtaaria.

Valiokunnan mietintö YmVM 20/2022 vp

Luonto- ja ympäristövaikutukset

Tiilikkajärven kansallispuiston laajentaminen on yleisesti liitettävien alueiden luonnon edustavuuden johdosta sekä erityisesti luonnon monimuotoisuuden suojelun edistämisen ja maiseman kauneuden säilyttämisen näkökulmasta kannatettavaa. Esitetty kansallispuiston laajennus kasvat-
taa suojeltua pinta-alaa 1 298 hehtaarilla Pumpulikirkon Natura-alueella ja Ylä-Keyrittjärven pohjoispuolella. Kansallispuistoon liitetään edustavia suoalueita sekä luonnontilaista, vanhaa kuusivaltaista metsää sekä geologisesti merkittävä hiidenkirnu Pumpulikirkon alueelta. Valio-
kunta katsoo, että laajennusalueiden muodostama kokonaisuus kytkeytyy tiiviisti Tiilikkajärven kansallispuistoon muodostaen laajan ja eheän suojelu- ja virkistyskäytöllisen kokonaisuuden. Vaikka suojelun kohdennuksessa nostetaan esiin erityisesti lajistoltaan ja luontotyypeiltään monipuoliset kohteet, sillä pyritään vaikuttamaan myös ekologiseen kytkeytyvyyteen ja vähentämään elinympäristöjen pirstoutumista. Lisäsuojelun kohdentaminen olemassa olevien luonnon-
suojealueiden laajennuksiin parantaa myös aiemmin suojellun alueen tilaa lisäämällä sen eheyttä, vähentämällä hakkuiden tai muun maankäytön aiheuttamia reunavaikutuksia ja parantamalla lajiston leviämismahdollisuuksia.

Kansallispuiston laajentamisen myötä alueiden metsätalouskäyttö loppuu mahdollistaen nuorten ja hoidettujen metsien pitkän aikavälin kehittymisen luonnontilaisemmiksi eheänä kokonaisuutena ennallistamistoimenpitein tätä edistäen. Laajennuksen myötä lisääntyvän virkistyskäytön ei ole arvioitu uhkaavan Tiilikkajärven kansallispuiston tai sen laajennusalueiden lajeja tai luontotyyppejä. Kansallispuiston käyntimäärät ovat olleet alueen laajuuteen nähden kohtuullisia, ja alueen laajentamisen myötä kasvavat käyntimäärät olisi mahdollista ohjata kestäväällä tavalla nykyistä suuremmalle kansallispuiston alueelle.

Vaikutukset alueiden nykyiseen käyttöön

Kansallispuiston ulkopuolelle jää laajasti valtion maita, joilla maankäyttö säilyy nykyisellään. Kansallispuistoa ympäröivistä valtion maista jätetään kansallispuiston ulkopuolelle valtaosa valtion metsätalousmaista, Ala-Tiilikan luonnonsuojelutarkoituksiin varattu alue sekä Pumpulikirkon Natura-alueen pohjois- ja itäosat. Kyseisten alueiden rajaaminen kansallispuiston ulkopuolelle säilyttää laajan valtion maiden kokonaisuuden lupametsästysalueina ja mahdollistaa paikallisten metsästyseurojen toiminnan jatkumisen. Kansallispuiston ulkopuolelle rajataan myös Ylä-Keyrittjärven rannalta Nuorisokeskus Metsäkartano sekä rakentamiseen kaavoitettuja alueita kyseisten alueiden jatkokehittämisen mahdollistamiseksi.

Tiilikkajärven kansallispuiston rauhoitussäännökset laajenevat koskemaan kansallispuistoon liitettäviä alueita. Liitettävistä alueista noin 1 144 hehtaaria on jo suojealueita tai valtion muita suoje-
lutarkoituksiin varattuja alueita, joiden osalta muutokset alueiden käytössä koskevat lähinnä retkeilyä ja metsästystä. Kansallispuiston laajennus kattaa yhteensä noin 1 298 hehtaaria eli noin neljäsosan 5 000 hehtaarin laajuudesta Metsähallituksen jatkuvan kasvatuksen havainto-
alueesta. Havaintoalue on perustettu vuonna 2019, ja alueelle on perustettu yhteensä 18 pienialaista (noin 4 ha) kestokoealuetta, joista 8 sijoittuu kokonaan ja yksi osittain kansallispuiston laajennusalueelle. Tutkimusta ja mittauksia on ehditty tehdä alueella alle neljän vuoden ajan, joten kansallispuiston laajentaminen osalle havaintoaluetta ei siten johda pitkien aikasarjojen menettä-
miseen.

Valiokunnan mietintö YmVM 20/2022 vp

Valiokunta pitää lähtökohtana sitä, että kansallispuistoissa ihmisen vaikutuksen luontoon tulee olla mahdollisimman vähäinen siten, että lajien välisiä suhteita ja eliölajien kantojen runsautta säätelevät ensisijaisesti luonnon omat prosessit. Metsästyksen rajoittaminen kansallispuistoissa on perusteltua luonnonsuojelullisista ja virkistyskäytöllisistä syistä. Uudessa, 1.6.2023 voimaan tulevassa luonnonsuojelulaissa (9/2023) on kuitenkin sujuvoitettu esimerkiksi hirven ja valkohäntäkauriin ajoa sekä vieraslajien, erityisesti lintulajien, pesinnän turvaamisen kannalta haitallisten lajien eli minkin ja supikoiran poistamista kansallispuistoissa ja muilla luonnonsuojelualueilla.

Tiilikkajärven kansallispuistossa metsästys on muiden Etelä-Suomen kansallispuistojen tapaan hirven ajoa lukuun ottamatta kielletty sekä luonnonsuojelullisista että virkistyskäytöllisistä syistä (kun puolestaan Pohjois-Suomen kansallispuistoissa metsästys on erikseen sallittu paikallisille asukkaille). Näin ollen, kun kansallispuistoon liitetään uusia alueita, hirvieläinten, pienriistan, ilveksen ja karhun metsästys Metsähallituksen lupa-alueilla ja metsästysvuokrasopimuksilla päättyy. Hirven ajo on kuitenkin liitettävilläkin alueilla sallittu. Myös Tiilikkajärven kansallispuiston rauhoitussäännökset päivitetään uuden luonnonsuojelulain mukaisiksi valiokunnan käsiteltävänä olevalla hallituksen esityksellä HE 270/2022 vp, joten myös valkohäntäkauriin ajo tulee sen myötä sallituksi.

Ehdotus kansallispuiston laajentamiseksi on laadittu siten, että laajat hirven- ja pienriistan metsästysmahdollisuudet valtion mailla ja paikallisten metsästysseurojen toimintamahdollisuudet säilyvät kansallispuiston ulkopuolella. Metsästyksen sallimiselle Tiilikkajärven kansallispuistossa tai sen osissa ei siten ole tarvetta tai perustetta. Rautavaaran kunta on osallistanut paikallisia metsästystahoja laajennusesityksen valmistelussa ja huomioinut rajausesityksessä paikallisten metsästysseurojen metsästysmahdollisuuksien säilymisen kansallispuiston ulkopuolella jättäen osia Natura-alueista laajennusalueen ulkopuolelle erityisesti paikallisten metsästysseurojen toiminnan jatkumiseksi. Aluerajauksesta on yhteinen näkemys kunnan ja alueen metsästystahojen välillä.

Kuten hallituksen esityksessä todetaan, olemassa olevat moottorikelkkareitit on mahdollista säilyttää kansallispuistossa rauhoitussäännösten estämättä. Metsäkartano voi toimia kansallispuiston opastuskeskuksena. Kansallispuiston opastuskeskus, tarkempi reittien ja palvelurakenteiden suunnittelu sekä moottorikelkkareitistön kysymykset tulevat tarkasteltaviksi kansallispuiston laajentamisen jälkeen päivitettävän hoito- ja käyttösuunnitelman yhteydessä.

Taloudelliset vaikutukset

Hallituksen esityksessä kansallispuiston perustamisen kustannuksiksi on arvioitu yhteensä noin 600 000 euroa, josta noin 400 000 euroa muun muassa uusien reittien suunnitteluun ja toteutukseen, opastuksen päivittämiseen sekä esimerkiksi parkkipaikkojen kunnostamiseen. Kansallispuiston laajentaminen todennäköisesti lisää puiston käyntimääriä ja siten sen positiivisia aluetaloudellisia vaikutuksia. Keskimäärin kansallispuistoissa kävijöiden rahankäyttö tuo lähialueelle yli 10 euroa jokaista puiston retkeilypalveluihin ja luontokeskuksiin sijoitettua euroa kohti. Vuonna 2021 Tiilikkajärven kansallispuistoon tehtiin yhteensä 25 300 käyntiä. Sen aluetaloudellinen kokonaistulovaikutus oli noin 500 000 euroa ja kokonaistyöllisyysvaikutus noin 4 henkilötyövuotta.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

Laki Tiilikkajärven kansallispuiston laajentamisesta

1 §. Kansallispuiston raja. Valiokunta ehdottaa pykälään sisältyvän kansallispuistoon liitettävien alueiden kokonaishehtaaramäärän muuttamista siten, että se sisältää myös Löytynsuon noin 1 327 hehtaarin aluekokonaisuuden, jonka valiokunta ehdottaa nyt liitettäväksi kansallispuistoon hallituksen esityksessä esitetyn lisäksi, koska aluekokonaisuus on jo siirtynyt valtion omistukseen. Liitettävien alueiden pinta-ala on yhteensä noin 3 768 hehtaaria. Lakiehdotuksen liitteenä olevaa karttaa muutetaan vastaavasti, joten valiokunta liittää lakiin uuden karttaliitteen.

TPA 99/2020 vp

Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä ja siten toimenpidealoitteessa tarkoitetun kansallispuiston laajentamisen toteuttamista, joten toimenpidealoite voidaan tarpeettomana hylätä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ympäristövaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 308/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hylkää toimenpidealoitteen TPA 99/2020 vp.

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

Tiilikkajärven kansallispuiston laajentamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Kansallispuiston raja

Eräiden valtion omistamien alueiden muodostamisesta kansallispuistoiksi ja luonnonpuistoiksi annetulla lailla (674/1981) perustettuun Tiilikkajärven kansallispuistoon liitetään noin ~~2441~~3768 hehtaaria valtion omistamia alueita Rautavaaran kunnassa.

Liitettävät alueet on merkitty liitteessä olevaan karttaan.

Valiokunnan mietintö YmVM 20/2022 vp

2 §

Voimaantulo

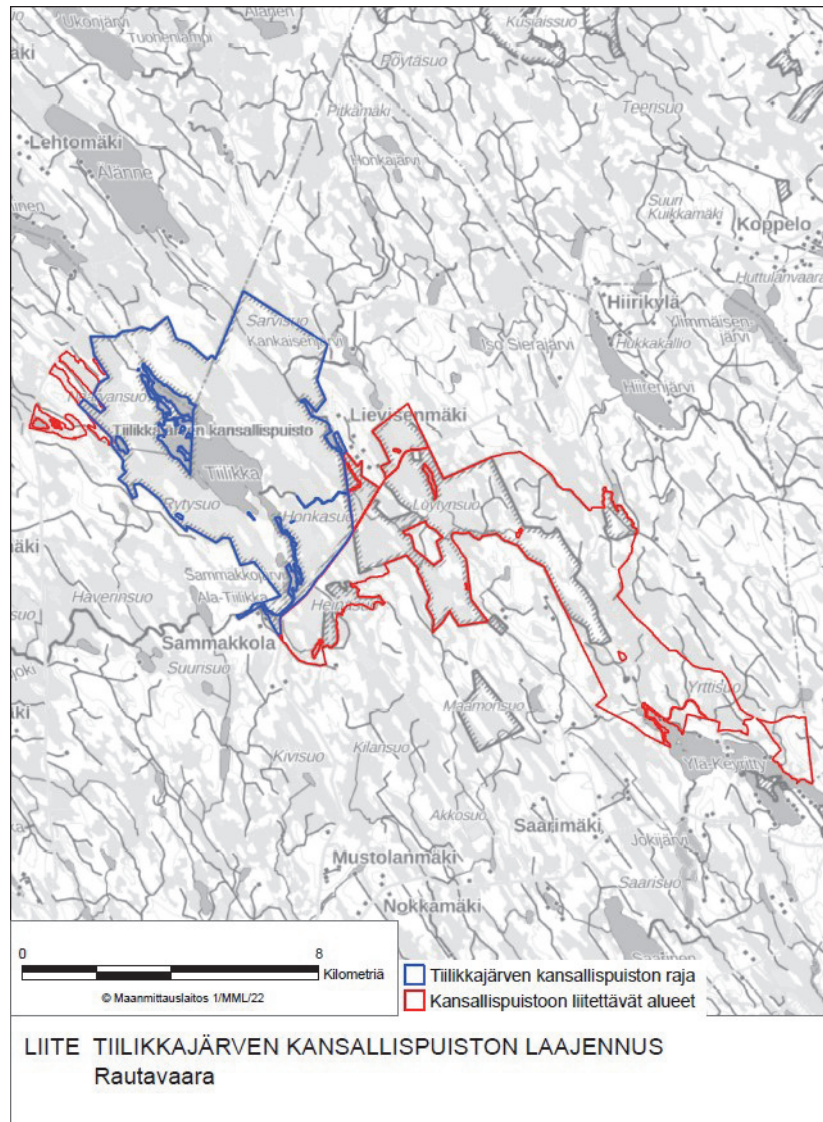
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan:

- 1) eräiden valtion omistamien alueiden muodostamisesta soidensuojelualueiksi annetun asetuksen (801/1985) 1 §:n 14 kohta;
 - 2) vanhojen metsien suojelusta annetun asetuksen (1115/1993) 2 §:n 1 momentin 56 kohta.
-

Valiokunnan mietintö YmVM 20/2022 vp

LIITE (uusi)

Valiokunnan mietintö YmVM 20/2022 vp

Helsingissä 2.2.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Hanna Kosonen kesk
varapuheenjohtaja Tiina Elo vihr
jäsen Emma Kari vihr
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Sheikki Laakso ps
jäsen Kai Mykkänen kok
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Juha Sipilä kesk
jäsen Saara-Sofia Sirén kok
jäsen Hussein al-Tae sd
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Ari Torniainen kesk
varajäsen Anneli Kiljunen sd
varajäsen Rami Lehto ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos

Valiokunnan mietintö YmVM 20/2022 vp Vastalause

Vastalause

Perustelut

Nyt käsittelyssä olevan alueen kävijämäärät ovat olleet melko vähäiset, ja voidaan nähdä, että onkin ollut tarpeen ryhtyä toimenpiteisiin, joilla esimerkiksi alueen virkistyskäytöllistä potentiaalia pystyttäisiin nykyistä paremmin hyödyntämään ja kehittämään. Tässä valossa perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää sinänsä hyvänä sitä, että pyritään luomaan uusia käytäntöjä puhtaamman sekä turvallisemman ympäristön puolesta. Yksi hyvä tällainen esimerkki on juuri kansallispuistojen perustaminen tai niiden laajentaminen.

Toisaalta on hyvä huomioda sekin tosiseikka, että kansallispuistojärjestelmällä on pitkät perinteet maassamme. Näitä perinteitä on hyvä vaalia edelleen. Valiokuntaryhmämme kannattaa täten Tiilikanjärven kansallispuiston laajentamista, mutta pitää tärkeänä, että kansallispuistoja ja retkeilyalueita perustettaessa ei tarpeettomasti kavenneta metsästysmahdollisuuksia ja paikallisten metsästysoikeutta.

Nyt tämän kansallispuistohankkeen laajentamisen myötä ollaan kuitenkin metsästysoikeutta merkittävästi rajaamassa. Nykyisen Tiilikanjärven kansallispuiston (n. 3 500 ha) alueella vain hirven ajo on sallittua. Kaikki muu metsästys on käytännössä kielletty. Esityksen mukaan Tiilikanjärven kansallispuistoon liitettäisiin noin 2 441 hehtaaria valtion omistuksessa olevia maita Rautavaaran kunnassa. Tämä laajentaisi kansallispuistoa ja samalla metsästyskieltoaluetta merkittävästi. Samalla se tarkoittaisi sitä, että metsästys päättyisi mm. hirvieläinten ja pienriistan sekä karhun osalta esitetyllä laajennusalueella. Tällaista kehitystä maassamme Perussuomalaiset eivät katso suopeasti, sillä metsästys on yksi tärkeä osa alueen ja maamme kulttuuriperintöä.

On myös huomattava, että erityisesti kannansäättelyä vaativien lajien osalta pyyntialueiden yhtenäisyys on merkittävässä roolissa ja aluetta sirpaloittava suojelualue saattaa haitata valtion asettamien kannansäättelytavoitteiden toteuttamista merkittävästi.

Lisäksi on tunnettua, että mm. hirvet oppivat ja suuntaavat kulkunsa pyynnin estäviin kohteisiin, joten metsästyksen kieltäminen tai vaikeuttaminen suojelualueella haittaa laajasti myös suojelualueen ympäröivien alueiden kannanhallintaa.

Niin ikään valiokuntaryhmämme haluaa muistuttaa siitä, että on myös olemassa lukuisia erinomaisia esimerkkejä siitä, miten metsästys ja muu virkistyskäyttö ovat suojelualueilla hyvin yhteensovitettavissa. Kysymys on lähinnä vain yhteisestä tahtotilasta — etenkin, kun metsästys on vuosittain ajanjakso, joka kestää noin 3 kuukautta ajoittuen pääosin syyskuun puolivälistä joulukuun loppuun.

Lopuksi valiokuntaryhmämme toteaa, että Tiilikanjärven kansallispuistossa tilanne on sellainen, että metsästyksen salliminen ao. alueella ei vaarantaisi edes alueen perustamistarkoitusta, ja siksi metsästys tulisi siellä sallia myös jatkossa.

**Valiokunnan mietintö YmVM 20/2022 vp
Vastalause**

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään yksi lausuma. (*Vastalauseen lausumaehdotus*)

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus saattaessaan voimaan lainsäädäntömuutoksen, jolla kansallispuistoja koskevat asetustasoiset rauhoitussäännökset nostetaan lain tasolle, säättää Tiilikkajärven kansallispuiston osalta, että Metsähallituksen luvalla voidaan metsästää hirveä ja valkohäntäkaurista 15.10.—31.12. tieliikenteeseen sekä maa- ja metsätalouden kohdistuvien merkittävien vahinkouhkien torjumiseksi sekä pienriistaa, karhua ja ilvestä kyseisten eläinten metsästysaikana.

Helsingissä 2.2.2023

Sheikki Laakso ps
Rami Lehto ps